

ACȚIUNILE INSURECȚIONALE DIN REGIUNEA DOBROGEANA A ȚĂRII

Colonel Constantin Nicolae

Insurecția armată națională antifascistă și antiimperialistă din România a avut o largă arie de desfășurare. Ea a cuprins Muntenia, Oltenia, Dobrogea, Banatul, partea sudică a Transilvaniei și a Crișanei. Acțiuni izolate au avut loc și în Moldova.

Organizată cu pricepere de Partidul Comunist Român și celelalte forțe cu care acesta colabora, dusă cu vigoare în timp ce la aripa de sud a frontului sovieto-german armata sovietică desfășura o puternică ofensivă, insurecția din România a ieșit pretutindeni victorioasă.

Un compartiment din aria sa de acțiune l-a constituit partea dobrogeană a țării. Această porțiune de teritoriu, prin poziția sa strategică — determinată de existența gurilor Dunării, de mărginirea ei cu Marea Neagră și de faptul că atunci frontul de est nu se afla prea departe — era considerată zonă de operații. Ca atare, atât forțele române, cât și cele germane de aici aveau efective și înzestrare de război.

La 23 august 1944, în Dobrogea, numărul militarilor germani se ridica la peste 15 000¹. Grosul lor se afla pe litoralul maritim și pe mare, gravitând îndeosebi în zona Constanța. Existau de asemenea zone de rezistență importante la Cernavodă, Medgidia, Cobadin, Carol I, Valul lui Traian, Babadag. O rețea întregă de posturi de observare și ascultare, de radio și pază împinzea întreaga regiune. Trupele germane erau în majoritatea lor motorizate și dispuneau de un armament bogat și de calitate înaltă².

Forțele române aveau efective mai mari decât cele germane; în plus se bucurau de sprijin multilateral din partea populației locale. În unele zone însă — ca de exemplu la Constanța — unitățile germane, prin pozițiile ce le dețineau, armamentul și tehnica de luptă din dotare și chiar prin numărul de oameni, dominau pe cele române.

Misiunea trupelor noastre a fost complexă. Ele trebuiau să înfrângă sau să alunge trupele germane dincolo de graniță, să interzică ieșirea flotei maritime germane pe Dunăre, să zădărnicească pătrunderea de forțe inamice din Bulgaria și

1 România în războiul antihitlerist, Editura militară, București, 1967, p. 108. După unele surse documentare cifra de 15 000 de militari cuprindea numai trupele cu misiunii de luptă. În Dobrogea existau și numeroși ostași germani de la formațiunile de etape: aprovizionări, depozite, pază și intervenție, spitale etc.

2 Arhiva Ministerului Apărării Naționale (M.A.N.) dosar nr. 212/6, f. 209—211.

să zdrobească încercările trupelor germane de a trece din Dobrogea în Mnutenia³. Concomitent cu îndeplinirea acestor misiuni, unitățile Diviziilor 9 și 10 infanterie române, aflate în zonă, urmau să se deplaseze treptat spre București: unele pentru a lua parte la luptele din zona Capitalei, altele pentru a se concentra în apropierea ei, ca apoi, împreună, să-și continue marșul spre frontul din Transilvania⁴.

Trupele române au folosit în principal trei procedee de aducere la îndeplinire a misiunilor lor: zdrobirea sau alungarea inamicului prin lupte energice; alungarea forțelor adverse prin presiuni și ultimatum; dezarmarea și luarea în prizonierat a unor subunități germane nu prin acțiuni de luptă ci ca urmare a somațiilor și a trimiterii de parlamentari. Inițiativa a aparținut tot timpul comandamentelor noastre.

În seara de 23 august 1944, toate unitățile române din Dobrogea au intrat în alarmă de luptă. Au fost luate sub pază poșta, telefoanele, stațiile de cale ferată și unele obiective industriale. În principalele localități transmisiunile cu fir germane au fost întrerupte.

Acțiunile de luptă au început în ziua de 24 august în zona localității Nicolae Bălcescu (jud. Constanța) și la unele depozite militare. La 25 august luptele s-au generalizat. Au fost capturate toate trupele germane de la Topraisar; în comuna M. Kogălniceanu (jud. Constanța) a fost dezarmată și luată în prizonierat o mare coloană inamică; la Negru Vodă subunități de grăniceri români au dus lupte cu o unitate germană care voia să organizeze o poziție de apărare, iar la Hirșova garizoana germană a fost capturată împreună cu o mare cantitate de materiale de război. O acțiune curajoasă au întreprins militarii Regimentului 2 grăniceri și ai bateriilor din Regimentul 8 A.A. din orașul Cernavodă. Ei au reușit să încercuiască subunitățile germane din localitate și, prin somații, presiuni, iar în unele locuri prin lupte, să le facă prizoniere, în frunte cu comandantul trupelor germane de uscat din Dobrogea, generalul von Tschammer und Osten⁵.

O situație mai dificilă a fost la Constanța. Aici existau în port peste 500 de militari germani peșteri bine înarmați și specializați în luptele din localități. De asemenea se aflau aproximativ 100 de nave germane intercalate cu cele române⁶. La sud-vest de oraș un redut german — format din bateria de coastă „Tirpitz” de mare calibru (280 m/m), din mai multe baterii de artilerie A.A., o unitate de tunuri antitanc, câteva autoblindate, numeroase mitraliere — amenința cu distrugere localitatea⁷. În sprijinul forțelor germane de aici aveau posibilitatea de a interveni altele aflate de-a lungul litoralului.

Între unitățile germane și cele române exista o tensiune explozivă. Marinarii de pe nave se urmăreau reciproc cu tunurile, gata de tragere. Deschiderea focului ar fi dus la o scufundare masivă de nave din ambele părți, iar portul ar fi devenit un cimitir de epave și deci nefolosibil pentru multă vreme. În același timp, orașul ar fi suferit mari distrugereri materiale și numeroase pierderi umane.

De aceea, comandamentele române au folosit aici metoda presiunilor și a ultimatumului, alungînd astfel, la 25 august 1944, toate navele germane din port, pe o furtună deosebit de puternică. Germanii au incendiat în larg câteva nave de suprafață și două submarine avariate și, știind că Dunărea este închisă, s-au îndreptat spre apele bulgare, unde și-au scufundat toate navele la sud de Capul Caliacra⁸. La gruparea „Tirpitz” și la celelalte focare de rezistență de pe litoral, personalul german a părăsit sau a distrus tehnica de luptă și armamentul și, sub presiunea unităților noastre s-a retras spre Bulgaria. O parte însemnată a militarilor germani, interceptați pe parcurs de unitățile noastre, au fost luați prizonieri.

La 26 august au fost înfrînte și capturate ultimele formațiuni germane care au staționat în regiunea dobrogeană a țării. De exemplu, în județul Tulcea, după ce cu o zi înainte fuseseră luați în prizonierat militarii germani din zona orașu-

3 *Ibidem*, dosar nr. 457/106, f. 34.

4 *Ibidem*, dosar nr. 212/6, f. 226.

5 România în războiul antihitlerist, Editura militară, 1966, p. 110.

6 Arhiva M.A.N., dosar nr. 212/6, f. 209.

7 *Ibidem*.

8 Pentru eliberarea patriei, Editura militară, București, 1972, p. 391.

lui au fost capturați pe raza comunei Jijila și în alte localități peste 270 de militari germani⁹.

În aceeași zi, anunțând curățirea Dobrogei de trupele germane staționare, Divizia 9 infanterie sublinia într-un raport: „Azi, 26 august, anul curent, în urma evacuării trupelor germane din dispozitiv s-au capturat în Dobrogea circa 100 ofițeri și 4 000 trupă germană, cu numeros material de război”¹⁰.

De la această dată acțiunile din Dobrogea s-au dus împotriva unor coloane germane care, sub presiunea forțelor sovietice, au trecut Dunărea maritimă. Este de menționat faptul că, împotriva acestora, Divizia 9 infanterie a luptat în timp ce-și transporta cu trenul unitățile spre București. Ostașii români au trebuit să debarce și cu o parte din forțe să întâmpine aceste coloane, iar cu alta să facă siguranța garniturilor și a căii ferate. Lupte de acest gen s-au dus în zona localităților Gherghina, Mircea Vodă și Medgidia. Trupele germane au fost în majoritate capturate¹¹. La 29 august nici o coloană germană nu mai era pe teritoriul dobrogean al țării.

Acțiuni deosebit de violente au dus între 27 și 29 august ostașii Regimentelor 2 grăniceri și 8 artilerie A.A., precum și subunități din Divizia 9 împotriva navelor germane ce căutau să forțeze trecerea spre amonte la Cernavodă. Aici se punea cu acuitate apărarea podului de peste Dunăre, obiectiv de importanță strategică, lung de peste 3 800 de metri. Cu prețul singelui a numeroși ostași care s-au jertfit și al celor 230 care au fost răniți, unitățile române de la Cernavodă și de la Fetești (capătul celălalt al podului) au capturat 19 nave germane, au scufundat 4 și au avariat 14. De asemenea au luat în prizonierat (între 24 și 29 august) 4 594 de militari germani¹².

Tot pe Dunăre, la 28 august, 4 monitoare române — nave blindate cu o putere mare de foc, înarmate cu 8 tunuri și o mitralieră grea — pornind de la Brăila în amonte pe fluviu, au capturat pînă la capătul sud-vestic al țărmului dobrogean 17 remorhere, 4 șalupe, 3 bacuri și 81 șlepurii germane. De asemenea torpilorul român „Sborul” a capturat 2 nave germane¹³.

La 29 august toată regiunea Dobrogei a fost complet eliberată.

Între timp, din partea de nord a Dunării maritime au trecut în Dobrogea trupele sovietice. Prima subunitate sovietică a ajuns la 26 august 1944 la Sulina. Orașul era liber din noaptea de 24 spre 25 august și menținut de un batalion român. La 27 august subunități sovietice au început să treacă Dunărea la Tulcea. A doua zi sovieticii aflau în Dobrogea pe trei coloane. La 29 august au ajuns în Constanța. Aici autoritățile civile și militare române au oferit o mare recepție în cinstea comandanților primei mari unități sovietice sosite. La cererea generalului Tolbuhin, comandantul Frontului 3 ucrainean, cele trei coloane sovietice au fost călăuzite pînă la granița româno-bulgară de ofițeri români. În zorii zilei de 30 august au intrat în portul Constanța primele nave sovietice, conduse din larg printre barajele de mine, de o vedetă și două canoniere române. Marinarii români din port au primit pe cei sovietici cu onorurile marinărești cuvenite¹⁴.

În acțiunile de luptă pentru eliberarea teritoriului dobrogean, trupele române s-au bucurat de sprijinul larg al populației care a furnizat informații despre inamic, a ajutat la transportul munițiilor, la îngrijirea răniților, la curățirea zonelor de baltă și luncă de elemente răzlețe ale inamicului.

Cetățenii au acționat în acest chip impulsionați de sentimentele patriotice de care erau animați și de îndemnul partidului comunist. În acest sens, la 24 august 1944, Comitetul regional Dobrogean al Partidului Comunist Român a difuzat un manifest în care se sublinia: „Patrioți! (...) Dezarmați pe soldații și ofițerii fasciști germani. Ajuțați armata națională română pentru a dezarma pe soldații și ofițerii germani. Înarmați-vă de cele mai apropiate unități române și luptați contra fasciștilor germani (...). Ceferiști, opriți trenurile cu nemți”¹⁵.

9 *România în războiul antihitlerist*, Editura militară, 1966, p. 112.

10 Arhiva M.A.N., dosar nr. 212/37, f. 20.

11 *Ibidem*, dosar nr. 457/382, f. 90—92.

12 *Pentru eliberarea patriei*, Editura militară, 1972, p. 400.

13 *Ibidem*, p. 399, 400, 407 și 408.

14 *Ibidem*, p. 395—396, 402—404.

15 *Ibidem*, p. 7.

Comuniștii au mobilizat muncitorii din portul Constanța pentru a fi gata, în caz de nevoie, să se înarmeze și să ajute în acțiuni trupele române. Și-au făcut datoria cu prisosință muncitorii și funcționarii celerști. Ei au asigurat îmbarcarea și transportul trupelor Diviziei 9 infanterie, uneori sub focul luptelor.

Bilanțul luptelor insurecționale din Dobrogea a fost deosebit de bogat. Forțele române au eliberat întreaga regiune, au salvat de la distrugere portul Constanța și flota maritimă română; nici un oraș de pe teritoriul, cu excepția lui Cernavodă, nu a suferit avarii; ostașii români au luat în prizonierat peste 10.500 de germani¹⁶, printre care și un general, au capturat 119 nave ale inamicului și mari cantități de materiale de război. Ca și în alte regiuni ale țării armata română și-a îndeplinit toate misiunile primite.

Acțiunile din Dobrogea constituie un capitol important din istoricul insurecției din august 1944 și, împreună cu cele ce s-au purtat în celelalte regiuni ale țării, formează un tezaur al tradițiilor patriotice și naționale ale poporului român.

THE DEVELOPMENT OF THE INSURRECTIONAL COMBAT ACTIONS IN DOBRUDJA

The anti-fascist national insurrection, organized and led by the RCP in co-operation with the other political anti-Hitlerite forces in the country, was unleashed on August 23 1944.

The insurrection had a broad development area, including Wallachia, Dobrudja, Oltenia, the Banat, the northern part of Transylvania and Crișana. It started at a time when the Romanian army and the people's masses showed a pronounced anti-Hitlerite mood, when the preparations in view of the action were completely finished and the Soviet army was carrying a strong offensive on the southern flank of the Soviet-German front.

Under these circumstances, everywhere in the abovementioned area of the insurrectional actions, the Romanian army, fully supported by the population, defeated the German forces, winning a brilliant victory in only eight days.

Within this framework, a great significance had also the struggles carried on in Dobrudja. On August 23, the ratio of forces on the whole of the region was in our favour; however, where German troops were massed, this ratio was much in their favour. That is why the confrontation between the Romanians and the Germans in Dobrudja took the following forms: where the Romanian troops were superior or almost equal in number to the hostile troops, there was energetic action, with violent struggles; where the German troops — as was the case of Constanța — had greater effectives, stronger weapons and benefited from a more favourable location, which could have led to the defeat of our units and to enormous material destructions, the ultimatum and different pressures were resorted to, in order to determine them to destroy or abandon their armaments and part of the combat technique and leave the territory or the Romanian territorial waters. This happened with the German naval force on the Black Sea, which, being denied any access on the Danube, was forced to leave the port of Constanța on a heavy storm, to sink or set fire on some of the ships, to get isolated on the Black Sea and, finally, to send to the bottom all their ships in the Bulgarian territorial waters.

In Dobrudja too, as in other parts of the country, the Roumanian troops fought both against the German troops located there, and against the columns withdrawing from the Soviet front.

Bloody battles took place at Cernavodă, where the Romanian units took 4,600 German prisoners-among them a general, too-, at Tortoman, Mircea Vodă, Medgidia, Gherghina, Carol Ist. and some places in the district of Tulcea the number of the German military taken prisoners raised to more than 250. On the Danube, from the Black Sea up to Călărași, the monitors of the Romanian river forces captured through fight or following certain challenges 119 armed German warships or merchant ships.

By the evening of August 25 1944, the whole Romanian coastline was liberated and on August 29 the whole Dobrudja was completely cleared of the German troops. As a result of the struggles fought there, the Romanian infantry units, navy and river forces, as well as other arms units caused great damages to the enemy, consisting of a great number of casualties, more than 10.500 German prisoners, hundreds of lorries, warships and merchant ships, a great number of tanks and a great amount of armament, ammunition, equipment a. s. o.

The Romanian military were supported in their actions by the population, foremost of whom the communists. The inhabitants provided valuable information about the enemy, helped to the transportation of the ammunition, took care of the wounded; the railway workers carried Roumanian military troops and the seaport workers, mobilized by the R C P, were all the time ready to receive arms and, if necessary, to fight by the side of our sailors against the German troops.

16 Arhiva M.A.N., dosar nr. 457/302, f. 90-92.

During the actions meant to clear Dobrudja of the German stationed troops, the Soviet armies were engaged in the offensive north of the maritime Danube. On August 26 a Soviet unit reached Sulina, but the town was under Roumanian control; on August 27 Soviets units crossed the Danube at Tulcea and reached Constanța on August 29. The Romanian military and civilian authorities gave a reception in honour of the officers of the first Soviet units arrived in the town. Concomitantly with these pourings forth, Romanian sailors carried numerous Soviet units across the maritime Danube for days. These were the first evidence of Roumanian-Soviet co-operation in this part of Romania.

Through the struggles in Dobrudja, the Romanian troops made the enemy lose most of his forces in this region — an important strategic zone —, contributed to it finally being chased from the Black Sea and the Danube and did not allow it to pass in Wallachia. Through their success, the Romanian insurrectional forces in Romania brought a valuable and praiseworthy contribution to the general victory of the insurrection.